

*„A magyar nyelv tanítására
különös gond fordítandó.”
/KAZINCZY/*

FELADATLAP

az

„ÉDES ANYANYELVÜNK”

nyelvhasználati verseny országos döntőjére

a szakképző iskolai versenyzők

számára

1. Állapítsa meg, milyen szófajúak a példamondat aláhúzott szavai!

„Aki durva, trágár szavakat használ, akinek mocskos a beszéde, annak alighanem ilyen az érzésvilága, az egész gondolkodásmódja és az emberi magatartása is.”
/Bachát László/

- a) aki:
b) durva:
c) ilyen:
d) is:

2. Minél pontosabban nevezze meg az aláhúzott toldalékok fajtáját!

„A karácsony a család ünnepe, de nem választható el a nagyobb közösségtől, a nemzettől és az összetartozás érzésétől.”
/Kozma László/

Pl. nagyobb -bb: *a fokozás jele*

- a) -e:
b) -ó:
c) -től:
d) -ás:

3. Mindegyik sorban van egy szó, amely tartalmilag nem illik a többi közé. Húzza alá a kakukktojást!

- a) ócsárlás, szidalom, dorgálás, elismerés, dörgedelem
b) serénykedik, lustálkodik, buzgólkodik, gürcöl, sürög-forog
c) nyílt, fortélyos, fondorlatos, körmönfont, burkolt
d) sziporkázó, lenyűgöző, blikkfangos, érdekfeszítő, unalmas

4. Egy-egy „meteorológiai szóláshoz” három-három válaszlehetőséget rendeltünk, karikázza be a helyesnek vélt jelentést!

a) *derült égből villámcsapás*

1 viharra várva

2 villámokat szórva

3 váratlanul

b) *elfelhősödik a szeme*

1 romlik a látása

2 elálmosodik

3 könnyezni kezd

- c) *belepi a dér a haját*
 1 zúzmarás lesz a haja 2 megöszül 3 korpásodik a haja
- d) *villámokat szór a szeme*
 1 csillog a szeme 2 nagyon dühös 3 nagy fájdalmai vannak
- e) *tudja, honnan fúj a szél*
 1 jól tájékozott 2 tudja, hogy vihar lesz 3 fázik
- f) *az arcára fagy a mosoly*
 1 hirtelen elkomorul az arca 2 hideg van 3 hosszasan mosolyog

5. Röviden értékelje az alábbi megtörtént esetet a magatartás-, érintkezéskultúra szempontjából! Írjon két lényegi megállapítást a jelenet „főszereplőinek” viselkedéséről, szemléletéről!

A helyszín: budapesti bérház földszintje. Egy idős férfi lifttel érkezik az emeletről. A felvonóra egy huszonéves hölgy várakozik. Az idős ember kitarja a liftajtót, s tartja, amíg a fiatal nő beszáll.

- A férfi: Jó napot kívánok! Tessék, parancsoljon!
- A hölgy: Jó napot kívánok! Köszönöm szépen a figyelmességét!
- A férfi: Viszontlátásra!
- A hölgy: Viszontlátásra!

Majd mindketten mennek az útjukra.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. A *kapu* szó mondatba foglalásával – vagy a jelentések körülírásával – adja meg négy különböző jelentését a szónak!

- a)
- b)
- c)
- d)

7. Értelmezze az alábbi közmondásokat!

a) Aki bottal köszön, annak doronggal felelnek.

.....

b) Sok az eszkimó, kevés a fóka.

.....

c) Férjhezmenés nem sapkacserélés.

.....

d) Jobb a sűrű fillér, mint a ritka forint.

.....

8. Fejezze ki *ő*s- előtaggal kezdődő összetétellel az alábbi meghatározásokat!

a) Olyan személy, akinek veleszületett hajlama van valamihez, különösen a művészethez, a sporthoz.

= _____

b) Valamely földrész, vidék eredeti népessége.

= _____

c) Színdarab, film, zenemű legelső előadása.

= _____

d) Az emberiség történetének legrégebb, írásos emlékek nélküli korszaka.

= _____

9. Az ismert jelöléseket használva elemezze mondatrészek szerint a példamondatot! Készítse el az ágrajzát is!

„Kazinczy születésének századik évfordulóján Széphalmon az ünneplők elénekelték nemzeti imádságainkat.”

/Nyiri Péter/

10. Az elmúlt másfél évben a koronavírus-járvány idején számos új szó, kifejezés keletkezett. Fejtse meg az alábbi fogalmak jelentését!

a) fotelkonferencia

.....

b) karanténboly

.....

c) könyökpacsi

.....

d) szuperterjesztő

.....

11. Pótolja a hiányzó írásjeleket – s ahol szükséges, a nagybetűket – a következő tagolatlan szövegben!

a szó nemcsak fegyver hanem balzsam is megszólalásunk nemcsak fájdalmat okozhat hanem örömet is szerezhethet jusson eszünkbe hogy napjainkban a szokottnál érzékenyebb az ember sérülékenyebb a társadalom nem a vihart támasztó jelszavakkal hanem békességet szolgáló igékkel illene egymás felé fordulnunk fogadjuk meg Tamási Áron intelmét becsüljétek meg minket magyar szavakat

/Kováts Dániel/

12. Jelölje a *Beszélni nehéz!* – ma *Szóról - szóval* – című rádióműsor megfejtéseiben alkalmazott módon a példamondatot!

A tizenötödik században a leggazdagabb könyvgyűjtemények a káptalani könyvtárban voltak. A gyűjtemények legnagyobb érdeme, hogy a kor tudományos érdeklődését is kielégítették.

13. Elemezze a tanult módon a tagmondatok fajtája és viszonya szerint az alábbi példamondatokat!

a) Damjanich János a kivégzése előtt azt kérte a hóhértól, hogy vigyázzon a tábornok szakállára, mert az mindig kedves volt számára.

.....

.....

.....

b) A magyar nyelv az egyszerűséget és a világosságot kívánja, de nem minden nyelv ilyen, ugyanis vannak olyan nyelvek, amelyek az ész helyett az érzelmekhez akarnak szólni.

.....

.....

.....

☐

14. Húzza alá az alábbi mondatokban hibásan használt szót, kifejezést! Írja le az odaillő, helyes formát!

a) Látszik, hogy mindenkinek a rajton jár a feje.

Helyesen:.....

b) A rossz kezdés után a csapat javítja a csorbát.

Helyesen:.....

c) Ez már abban az időszakban volt, amikor megállapodtak a kedélyek.

Helyesen:.....

d) Tegnap este a barátom túlöntött a garaton.

Helyesen:.....

e) Szívesen elődáztuk volna ezt a pillanatot.

Helyesen:.....

f) Ez az idegi fáradtságnak vonható be.

Helyesen:.....

☐

(Az intézmény címe: PIM – A Magyar Nyelv Múzeuma; 3988 Sátoraljaújhely-Széphalom, Kazinczy utca 275.)

[illegible]